

Vesa Vuorenkoski

16.1.2017

Dnro 134/62/2016

Sosiaali- ja terveysministeriö
kirjaamo@stm.fi

Lausuntopyyntönnö 22.11.2016/Dnro STM075:00/2011

Luonnos hallituksen esitykseksi alkoholilain kokonaisuudistukseksi

Lausunnon pääkohdat

- Hallituksen esityksessä elinkeinopoliittiset tavoitteet ovat ohjanneet uudistuksen toteutusta sosiaali- ja terveysvaikutusten jäädessä vähäiselle huomiolle.
- Akavan mukaan alkoholilain kokonaisuudistuksen yhteydessä on tehtävä kattava lapsivaikutusten arviointi.
- Akava pitääkin selvänä, että alkoholin tarjonnan vapauttaminen lisää resurssitarpeita laajasti yhteiskunnassa. Nämä kustannukset tulisi esityksessä tarkkaan arvioida ja varautua lisäkustannuksiin valtion talousarviossa.

Sosiaali- ja terveysministeriön esittämässä alkoholilain kokonaisuudistuksessa esitetään mittavaa uudistusta alkoholia koskevaan sääntelyyn. Ehdotuksen mukaan alkoholilainsäädännön tavoitteena on ollut vähentää alkoholista aiheutuvia haittoja yksilöille ja yhteiskunnalle. Ehdotuksessa todetaan, että uudistuksen tavoitteena on lisätä alkoholin vähittäismyyntiä ja siten tukea sekä panimoteollisuutta, että päivittäistavarakauppaa elinkeinolle hankalassa tilanteessa. Yrityksille aiheutuvan sääntelytaakan vähentämistä edistetään sääntelyä vähentämällä samalla, kun valvonnassa vahvistetaan omavalvonnan ja elinkeinon oman vastuun merkitystä. Ehdotuksessa arvioidaan, että alkoholijuomien kokonaiskulutus ja haitat lisääntyisivät.

Ehdotuksessa merkittävin uudistus olisi entistä väkevempien alkoholijuomien tuominen Alkon myynnistä laajempaan kauppohenkilöstön, kioskien ja huoltamoiden vähittäismyyntiin. Jatkossa luvanvaraisessa vähittäismyynnissä saisi myydä kaikkia enintään 5,5 tilavuusprosenttia sisältäviä alkoholijuomia. Uudistus koskisi esimerkiksi niin sanottuja A-oluita, nykyistä vahvempia siidereitä sekä long drink -juomia ja alkoholipitoisia juomasekoituksia riippumatta niiden valmistustavasta. Lisäksi ehdotetaan pienpanimoille oikeutta harjoittaa valmistamiensa käsityöläisolutiden vähittäismyyntiä niiden valmistuspaikalta.

Alkoholijuomien anniskelun osalta uudistus tarkoittaisi sitä, että käytännössä kaikki anniskeluluvan haltijat saisivat anniskella kaikkia alkoholijuomia ja lisäksi anniskelupaikat saisivat oikeuden myös

enintään 5,5 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävien alkoholijuomien vähittäismyyntiin.

Elinkeinopoliittiset vaikutukset

Akava pitää uskottavana hallituksen esityksessä esitettyä arviota, jonka mukaan uudistus parantaa kotimaisen panimoteollisuuden, päivittäistavara-kaupan, anniskeluravintoloiden ja pienpanimoiden myyntiä merkittävästi. Alkoholisidonnaiseen työllisyyteen vaikutus olisi jonkin verran positiivinen tai neutraali.

Sosiaali- ja terveysvaikutukset

Ehdotuksessa on vain yleisellä tasolla arvioitu uudistuksen vaikutuksia väestön alkoholijuomien kokonaiskulutukseen ja siitä aiheutuviin haittoihin. Ehdotetut muutokset vaikuttaisivat negatiivisesti väestön sosiaaliseen hyvinvointiin ja terveyteen.

Alkoholi on esitysluonnoksessa todetun mukaisesti tällä hetkellä vakavin yksittäinen terveyden ja hyvinvoinnin uhkatekijä Suomessa. Suomi on Maailman terveysjärjestössä ja YK:n huippukokouksessa hyväksynyt suosituksen kansansairauksien taltuttamiseksi vähentämällä alkoholin ja tupakan käyttöä ja edistämällä terveellistä ravitsemusta ja liikuntaa. Suomi on myös sitoutunut Agenda 2030:n toimeenpanemiseen. Agenda 2030:n tavoite 3 koskee terveellisen elämän ja hyvinvoinnin takaamista kaiken ikäisille ja sen yksi alatavoite päihteiden ja alkoholin haitallisen käytön ehkäisemistä ja hoidon tehostamista.

Akava korostaa, että alkoholin saatavuuteen liittyvät säädökset vaikuttavat aikuisten ohella sekä suoraan että epäsuorasti lasten ja nuorten elämään ja hyvinvointiin. Hallituksen esityksessä mainitaan riskiryhminä miehet, alemmat sosiaaliryhmät ja pitkäaikaistyöttömät. Vaikutusarvioinnissa olisi otettava huomioon myös lapset ja syrjäytymisvaarassa olevat nuoret aikuiset. Akavan mukaan alkoholilain kokonaisuudistuksen yhteydessä olisikin tehtävä kattava lapsivaikutusten arviointi.

Ehdotetuista säännöksistä

37 §

Vastaavalla hoitajalla ja muulla tehtävään nimetyllä henkilöllä on oltava tehtävän vaativutta vastaava koulutus, joko toisen asteen koulutus alalta tai korkeakoulututkinto restonomi (AMK). Vastaava hoitaja ja muu tähän tehtävään nimetty henkilö on vastuussa kokonaisuudesta ja muun

muassa ehdotetun lain toteutumisesta, joten on tärkeää, että henkilöllä on alan koulutus tehtävän vaatimalta tasolta.

44 §

Turvallisuusriskejä ehkäistäessä ehdotus järjestyksenvalvojen määrän sitomisesta asiakaspaikkoihin ei ole tarkoituksenmukainen ratkaisu. Ehdotus tarkoittaa järjestyksenvalvonnan järjestämistä klo 24-05.30 väliseksi ajaksi, jolloin asiakasmäärät vaihtelevat tuon ajan välillä paljon, vaikka asiakaspaikkojen määrä on vakio. Järjestyksenvalvonta on järjestettävä suunnitelmallisesti ja työvuorolistaan merkittynä aivan kuten anniskeluhenkilökuntakin.

56 §

Kun on kysymys työntekijästä, joka on ehdotetun lain voimaan tullessa työsuhteessa, työnantajan on maksettava kulut, jotka aiheutuvat esitetyn alkoholilain osaamistestin hankkimisesta.

Resurssien vahvistaminen

Erilaisten alkoholijuomien lisääntyvä käyttö tuo painetta henkilöstöresurssien lisäämiseen eri yhteiskunnan tasoilla. Hallituksen esityksessä on kuvattu joitakin viranomaisvaikutuksia, mutta kovin kapeasti, eikä näiden osalta ole esitetty jatkoksi toimenpiteitä. Viranomaisten osalta arvio vaikutuksista ja resurssitarpeista on esitetty vain poliisin osalta. Esimerkiksi sosiaalihuollon osalta arviot puuttuvat. Erityisen tärkeää olisi lasten ja nuorten hyvinvointiin ja sosiaalihuollon palvelujen tarpeeseen liittyvien arvioiden tekeminen.

Alkoholin ongelmakäyttö kuormittaa terveydenhuoltoa ja on työhyvinvointia sekä työ- ja potilasturvallisuutta vähentävä tekijä terveydenhuollon toimintayksiköissä. Alkoholin käyttö on siten yksilön terveysongelman lisäksi myös terveydenhuollon organisaatioiden ja henkilökunnan ongelma.

Sosiaalihuollon osalta resurssien tarve lisääntyy päihdetyössä perheiden ja nuorten parissa. Nuorten osalta resursseja on suunnattava erityisesti etsivään nuorisotyöhön, erityisnuorisotyöhön ja työpajatoimintaan.

Alkoholilain uudistamisesta johtuva rikollisuuden kasvu työllistää koko turvallisuusketjua alkaen hätäkeskuksista ja edeten poliisin ja syyttäjän kautta tuomioistuimiin. Tämän lisäksi muutoksilla tulee olemaan työtä lisäävä vaikutus myös palo- ja pelastustoimen, erityisesti sairaankuljetuksen, sektorille. Näiden viranomaistoimintojen ylläpitäminen uudessa tilanteessa edellyttää lisävoimavarojen kohdentamista.

Vesa Vuorenkoski

16.1.2017

Dnro 134/62/2016

Akava pitääkin selvänä, että alkoholin tarjonnan vapauttaminen lisää resurssitarpeita laajasti yhteiskunnassa. Toteutuessaan uudistus toisi merkittävät lisäkustannukset sosiaali- ja terveydenhuollon menojen kasvuna ja työkyvyttömyysmenoissa. Nämä kustannukset tulisi esityksessä tarkkaan arvioida ja varautua lisäkustannuksiin terveydenhuollon budjeteissa.

Akava ry

Sture Fjäder
puheenjohtaja

Pekka Piispanen
johtaja